

Kommunrevisionen
Järfälla kommun

Kommunstyrelsen
Samtliga nämnder

För kännedom:
Kommunfullmäktiges presidium

Granskning av intern kontroll

På vårt uppdrag har KPMG granskat kommunens arbete med intern kontroll. KPMG kommer till slutsatsen att kommunen har fastställt tydliga övergripande riktlinjer och praktisk handledning rörande hur den interna kontrollen ska organiseras och efterlevas. Utförandet av de fastställda reglerna behöver dock förbättras. Bland annat har de risk- och väsentlighetsanalyser som upprättas stor betydelse för arbetet med intern kontroll och måste därför ha sådan kvalitet att de fångar viktiga och aktuella risker för brister eller fel.

Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- i risk- och väsentlighetsanalysen bedöma risken för bristande efterlevnad av attestreglementet. Om det bedöms som ett riskfyllt område bör detta område lyftas in i internkontrollplanen. Enligt vår uppfattning är detta område av väsentlig betydelse för en väl fungerande intern kontroll då bristande följsamhet till detta reglemente kan få långtgående konsekvenser, inte bara i ekonomiska termer, utan kanske framförallt förtroendemässigt.
- fortsätta utveckla och systematisera arbetet med den interna kontrollen.
- säkerställa att Riktlinjer för intern kontroll tillämpas på ett ändamålsenligt sätt vad gäller uppföljning och återrapportering både inom kommunstyrelsen och i övriga nämnder
- enligt stipulerat regelverk, inhämta fullständiga risk- och väsentlighetsanalyser vid antagande av internkontrollplaner
- föreslå eller besluta om kontrollområden som är gemensamma för alla nämnder/styrelsen t ex etik och korruption
- lyfta in områdena statliga bidrag och markexploatering som för närvarande obligatoriska kontrollområden i den interna kontrollplanen.

Vi rekommenderar samtliga nämnder, inklusive kommunstyrelsen att:

- fullt ut arbeta i enlighet med Riktlinjer för internkontroll.
- aktivt delta i arbetet med intern kontroll, särskilt i de risk- och väsentlighetsanalyser som görs och som ligger till grund för planerna för uppföljning och de områden som följs upp
- årligen revidera och anta internkontrollplaner.

Revisionen överlämnar bifogad rapport för yttrande senast 31 mars 2018.

Järfälla den 19 december 2017

För Järfälla kommuns revisorer

Lars Markstedt

Lars Hillbom

Granskning av intern kontroll

Järfälla kommun

KPMG AB

2017-11-22

Antal sidor 17

Järfälla kommun
Granskning av intern kontroll

2017-11-22

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
3	Syfte	5
4	Avgränsning	5
5	Revisionskriterier	5
6	Metod	6
7	Projektorganisation	6
8	Området intern kontroll	6
8.1	Vad är intern kontroll?	6
8.2	Varför intern kontroll?	7
9	Granskningsresultat	7
9.1	Övergripande styrdokument	7
9.2	Nämndernas/styrelsens interna kontroll	11
9.3	Sammanställning nämnder/styrelse	12
9.4	Kommunstyrelsens övergripande ansvar	14
9.5	Kommentarer till nämndernas/styrelsens ansvar	15

1 Sammanfattning

Vår samlade bedömning är att det dels i *Riktlinjer för internkontroll*, vilka är fastställda år 2013, samt dels genom *Internkontroll i praktiken – handbok/exempelsamling* är väl reglerat hur den interna kontrollen ska efterlevas.

Vi konstaterar att av dessa åtta nämnder/styrelse har kommunstyrelsen, barn- och ungdomsnämnden samt socialnämnden följt upp enligt stipulerat regelverk samt antagen internkontrollplan. Övriga fem har delvis följt upp internkontrollplanerna.

Enligt vår mening är det viktigt att kommunstyrelsen och nämnderna aktivt deltar i arbetet med intern kontroll, särskilt i de risk- och väsentlighetsanalyser som görs och som ligger till grund för planerna för uppföljning och de områden som följs upp. Denna bedömning gör vi mot bakgrund av att den interna kontrollen är så pass central för styrelsens/nämndens möjlighet att få insyn i att verksamheten bedrivs ändamålsenligt. När nämnder och styrelse, som i Järfälla kommun, i det närmaste mekaniskt kontrollerar samma punkter år efter år och återanvänder en tidigare genomförd risk- och väsentlighetsanalys blir inte internkontrollen aktiv. För att nämnden/styrelsen ska kunna säkerställa att verksamheternas rutiner och kontrollsystem fungerar krävs ett aktivt internkontrollarbete där nämnden/styrelsen gör återkommande risk- och väsentlighetsanalyser och varierar sina uppföljningar. Att återanvända en flera år gammal risk- och väsentlighetsanalys är inte tillräckligt för att säkerställa en god intern kontroll. Genom att år efter år följa upp samma rutiner kan nämnden/styrelsen säkerställa att just dessa rutiner fungerar, men nämnden/styrelsen kan inte säkerställa att den interna kontrollen i övrigt fungerar.

Internkontrollplanerna ska tillsammans med risk- och väsentlighetsanalyserna överlämnas till kommunstyrelsen. I vår granskning har vi inte funnit att det överlämnats någon risk- och väsentlighetsanalys över alla identifierade områden som varit aktuella vid framarbetandet av risk- och väsentlighetsanalyserna.

Vår samlade bedömning är att regelverket för intern kontroll är tydligt men att det inte fullt ut tillämpas på ett ändamålsenligt sätt. Då merparten av nämnder/styrelse (fem av åtta) inte följt upp och rapporterat den interna kontrollen enligt fastslagna *Riktlinjer för intern kontroll* med tillhörande tillämpningsanvisningar *Intern kontroll i praktiken – handbok/exempelsamling* rekommenderar vi kommunstyrelsen att agera utifrån sitt uppsikts- och samordningsansvar och arbeta för att uppföljning sker i enlighet med fastställda riktlinjer. Av de intervjuade bedömde någon att de generellt behövde bli bättre på uppföljning.

Vår bedömning är att arbetet med den interna kontrollen behöver fortsätta att utvecklas. I arbetet med internkontrollplan för år 2018 beskrivs av de intervjuade att de utvecklat arbetet med intern kontroll än mer. En av förvaltningarna har utvecklat internkontrollplanen med att även innefatta varför de inte kontrollerar vissa områden, detta efter dialog med politiken. En annan förvaltning nämner att politiken inte är involverad i framtagandet av internkontrollplan. Då det är politikerna som är ansvariga för verksamheten och den interna kontrollen är det oerhört centralt att de har kontroll på att verksamheten bedrivs i enlighet med fullmäktiges mål, lagstiftning och interna styrdokument. Ur det perspektivet bör politikerna i högre utsträckning vara involverade vad gäller den interna kontrollen, inte minst risk- och väsentlighetsanalysen - att välja ut vilka kontroller som ska genomföras för att säkerställa att verksamheten bedrivs ändamålsenligt.

Järfälla kommun

Granskning av intern kontroll

2017-11-22

Vi rekommenderar därför samtliga nämnder, inklusive kommunstyrelsen:

- att fullt ut arbeta i enlighet med Riktlinjer för internkontroll.
- att aktivt delta i arbetet med intern kontroll, särskilt i de risk- och väsentlighetsanalyser som görs och som ligger till grund för planerna för uppföljning och de områden som följs upp
- att internkontrollplanerna revideras och antas årligen.

Till kommunstyrelsen lämnar vi därtill följande rekommendationer:

- att i risk- och väsentlighetsanalysen bedöma risken för bristande efterlevnad av attestreglementet. Om det bedöms som ett riskfyllt område bör detta område lyftas in i internkontrollplanen. Enligt vår uppfattning är detta område av väsentlig betydelse för en väl fungerande intern kontroll då bristande följsamhet till detta reglemente kan få långtgående konsekvenser. Inte bara i ekonomiska termer, utan kanske framförallt förtroendemässigt.
- att säkerställa att Riktlinjer för intern kontroll tillämpas på ett ändamålsenligt sätt vad gäller uppföljning och återrapportering
- att fortsätta utveckla och systematisera arbetet med den interna kontrollen.
- att enligt stipulerat regelverk, inhämta fullständiga risk- och väsentlighetsanalyser vid antagande av internkontrollplaner
- att kommunstyrelsen föreslår kontrollområden som är gemensamma för alla nämnder/styrelsen t ex etik och korruption
- att kommunstyrelsen lyfter in områdena statliga bidrag och markexploatering som obligatoriska kontrollområden i den interna kontrollplanen.

2 Bakgrund

Järfälla kommun bedriver verksamheter inom skola, omsorg, exploatering och kultur m m för närmare 5 miljarder kronor årligen. Kommunens resultat exklusive markförsäljningar och jämförelsestörande poster har de senaste åren varit omkring noll.

Den ekonomiska redovisningen har mycket stor betydelse som underlag för politiska beslut om hur stora resurser som totalt ska satsas på de områden kommunen ansvarar för och hur det ska fördelas. Det ekonomiska utfallet för ett år kan jämföras med föregående år, med förväntningar i budget och med kostnaden för motsvarande verksamheter i andra kommuner. Med nyttjande av relevanta nyckeltal kan också olika enheter inom kommunen jämföras med varandra. Analyser kan göras både av effektivitet och av rimligheten i de budgetar som fastställs för områden som genomgår väsentliga och snabba förändringar i behov.

Mot bakgrund av redovisningens tänkta betydelse är det av mycket stor vikt att redovisningen är i allt väsentligt korrekt.

Styrelser och nämnder ansvarar för den interna kontrollen enligt KL 6 kap 7 §. De ska se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Intern kontroll är en process genom vilken kommunstyrelse och nämnder, ledning och annan personal skaffar sig rimlig säkerhet för att kommunens mål uppnås inom följande områden:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- Tillförlitlig rapportering och information om verksamheten
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer m m

I de förtroendevalda revisorernas uppdrag ingår bl.a. att uttala sig om huruvida årsredovisningen är korrekt och om den interna kontrollen är tillräcklig.

God intern kontroll är väsentlig för att säkerställa att kommunen bedriver en ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet (måluppfyllelse), lämnar tillförlitliga rapporter samt efterlever lagar och regler. Om system och rutiner för den interna kontrollen är otillräckliga finns en risk för att styrelse och nämnder inte uppnår sina mål. Utifrån de senaste årens uppmärksammade fall av oegentligheter inom offentlig sektor finns även en risk att kommunen inte efterlever tillämpliga lagar och regler. Revisonen bedömer att dessa risker inte är försumbara.

Inom redovisningen finns poster som inköp och löner som består av ett mycket stort antal transaktioner och underlag och som granskas bäst genom bedömning av övergripande kontroller och nyckelkontroller inbyggda i de processer som omger dessa poster. Järfälla kommun hanterar årligen drygt 100 000 leverantörsfakturer samt 50 000 löneutbetalningar.

Övergripande kontroller kan utgöras av löpande analyser av utfall i förhållande till budget på olika nivåer i de olika verksamheterna samt styrelsers och nämnders behandling av dessa analyser. Ett reglemente för intern kontroll kan också vara ett bra stöd för övergripande kontroller, liksom planer för uppföljning av den interna kontrollen. Vidare kan system med elektronisk fakturahantering med behörighets- och beloppsgränser utgöra övergripande kontroller.

2017-11-22

Nyckelkontroller i processer kan utgöras av just attesten av ett fakturaunderlag eller en specifik utgift, fyraögonsprincipen vid betalningar eller kontoavstämningar och deras godkännande.

Revisorerna har uppdragit åt KPMG att granska kvaliteten och tillförlitligheten i den interna kontrollen. Granskningen ingår i revisionsplanen för 2017.

3 Syfte

Syftet med granskningen har varit att granska kvaliteten och tillförlitligheten i den interna kontrollen i styrelse och nämnder.

Exempel på frågor som berörts:

- Om det finns system och rutiner för en tillfredsställande intern kontroll
- Om system och rutiner fungerar på ett ändamålsenligt sätt
- Om kommunstyrelsen och nämnderna har en fungerande uppföljning och rapportering av den interna kontrollen
- Om de interna kontrollplanerna är baserade på genomförd riskanalys och riskanalysen tagit höjd för oegentlighetsaspekten
- Om de interna kontrollfunktionerna är uppbyggda utifrån de risker man identifierat
- Om proaktivt arbete görs för att förebygga oegentligheter
- Om fastställda mål för respektive verksamhet har inverkat på valen av kontrollområden i de interna kontrollplanerna
- Om information och utbildning i intern kontroll har genomförts i tillräcklig omfattning och på ett effektivt sätt. Är resurserna tillräckliga?
- Kommunen har ett övergripande reglemente för intern kontroll, fastställt 2013. Mot bakgrund av styrelsers och nämnders arbete med intern kontroll, är reglementet ändamålsenligt?
- Hur arbetar styrelser och nämnder i övrigt med den interna kontrollen?
- Vilka delegationsordningar och attestreglementen finns? Är de ändamålsenliga?
- Vilka viktigare övergripande styrdokument finns och är de aktuella och ändamålsenliga? Exempel: Policys/reglementen för inköp, representation, resor, gåvor, bisysslor.
- Hur agerar KS i sin uppsiktsplikt över styrelser och nämnder, rörande den interna kontrollen?

4 Avgränsning

Granskningen avsåg de rutiner och regler som tillämpas för verksamhetsåren 2016 och 2017 inom Järfälla kommun.

5 Revisionskriterier

Vi har bedömt om styrelsers och nämnders arbete med intern kontroll är ändamålsenligt och förenligt med;

- Kommunallagen 6 kap. 1 och 7 §§

2017-11-22

- Interna regelverk bland annat Riktlinjer för intern kontroll, Intern kontroll i praktiken, Riktlinjer för kommunens representation, Attestreglemente, Upphandlingspolicy

6 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av relevanta dokument såsom reglemente för intern kontroll.
- Intervjuer med ledande tjänstemän.
- Analys av styrelsers och nämnders återrapportering av planer för uppföljning av intern kontroll 2016.
- Analys av styrelsers och nämnders planer för intern kontroll 2017. Hur ser riskanalyserna ut och är beslutade åtgärder för uppföljning ändamålsenliga och tillräckligt omfattande?
- Läsning av styrelsers och nämnders protokoll från sammanträden 2017. Hur behandlas området intern kontroll?
- Sammanfattande analys.

Samtliga intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

7 Projektorganisation

Granskningen har genomförts av Camilla Strömbäck och Andreas Wendin, båda kommunala yrkesrevisorer, under ledning av Bo Ädel, certifierad kommunal yrkesrevisor och kundansvarig i Järfälla kommun.

8 Området intern kontroll

8.1 Vad är intern kontroll?

Intern kontroll är inget entydigt begrepp. Det finns med andra ord inte en definition som på ett enkelt och självklart sätt klargör vad intern kontroll innebär i praktiken. Intern kontroll betecknar i själva verket en rad olika aktiviteter, processer eller rutiner som dessutom kan vara helt olika till sitt konkreta innehåll beroende på verksamhetens karaktär. Varje nämnd måste ta ställning till vilka konkreta behov av intern kontroll det finns i den egna verksamheten.

Intern kontroll syftar till att säkerställa:

- en ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet,
- en tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten,
- efterlevnad av lagar, föreskrifter, riktlinjer m m

Intern kontroll innefattar ansvar och befogenheter, organisation, redovisningssystem och administrativa rutiner. I förarbetena till kommunallagen framgår att intern kontroll inte ska begränsas till att enbart innefatta redovisning eller rutiner för attest och utanordning. Det är också viktigt att framhålla att intern kontroll ytterst handlar om människorna i en organisation. Intern kontroll är inte bara en samling policydokument, regler, direktiv med mera, utan rör människors agerande. Som en konsekvens av detta är intern kontroll också en fråga om ledarskap.

8.2 Varför intern kontroll?

I alla verksamheter som kommunerna ansvarar för finns risker för händelser, misstag eller fel som på olika sätt kan leda till oönskade konsekvenser. Det finns inga verksamheter där misstag aldrig begås, där bristande information aldrig förekommer, där bristande kunskaper aldrig är ett problem eller där det inte finns någon som helst risk för bedrägerier eller stölder.

Ovarsam hantering av offentliga medel, eller dåligt tillvaratagna resurser i den offentliga kommunala verksamheten, skadar inte bara den egna organisationen utan även allmänhetens tilltro till kommunens verksamheter, vilket ytterst påverkar förtroendet för de politiker som ansvarar för dessa verksamheter.

Diskussionen om intern kontroll kan ibland framstå som teknisk och komplicerad och det kan vara svårt att tydligt klargöra innebörden av begreppet intern kontroll. Men i grunden handlar intern kontroll om att i rimlig grad säkerställa att risken för oönskade händelser, misstag eller fel är så liten som möjligt.

I de fall arbetet med intern kontroll genomförs på ett systematiskt sätt är det ett verktyg för kommunens utvecklings- och kvalitetsarbete. Intern kontroll handlar om ett arbete som medverkar till att öka kvaliteten i den verksamhet som kommunen har att styra och leda. God intern kontroll bidrar i sin förlängning till att stärka det allmänna förtroendet för de politiskt styrda verksamheterna.

9 Granskningsresultat

9.1 Övergripande styrdokument

9.1.1 Riktlinjer för intern kontroll

Kommunens riktlinjer för intern kontroll fastställdes av kommunfullmäktige i november 2013¹. Riktlinjen består av tre avsnitt, Riktlinjens syfte, Roll- och ansvarsfördelning för internkontroll samt Styrning och uppföljning av internkontroll. Det första avsnittet beskriver syftet med riktlinjerna samt slår fast att riktlinjen omfattar kommunstyrelsen, samtliga nämnder och kommunens bolag. I avsnittet tydliggörs ändamålsenlighet och kostnadseffektivitet, tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten samt efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter m m.

Nästa avsnitt, Roller- och ansvarsfördelning för internkontrollen, tydliggör roller och ansvar för kommunstyrelsen, nämnder och kommunala bolag, förvaltningschef/VD, övriga chefer/verksamhetsansvariga samt övriga anställda/medarbetare.

I riktlinjens sista avsnitt, Styrning och uppföljning av internkontrollen, belyses att nämnder och bolagsstyrelse som grund för sin planering, prioritering och uppföljning ska genomföra risk- och väsentlighetsanalyser för sin verksamhet. Nämnder och bolagsstyrelse ska anta en särskild plan (internkontrollplan) för uppföljning av den interna kontrollen i samband med mål- och budgetarbetet. Riktlinjen redogör för vilken information planen ska innehålla. Vidare tydliggörs hur uppföljningen av internkontrollplanen ska gå till, det framgår även hur eventuella brister ska hanteras. Det är även fastslaget hur nämnder

¹ KF 2013-11-04 §129, Dnr 2013/211

2017-11-22

och bolagsstyrelser ska rapportera resultatet av uppföljningen av den interna kontrollen till kommunstyrelsen. Till sist belyser riktlinjen vilka skyldigheter kommunstyrelsen har.

Riktlinjen lyfter vikten av att genomföra risk- och väsentlighetsanalys. Analysen syftar till att identifiera och kartlägga händelser som medför risk för oönskade verksamhetsmässiga och/eller ekonomiska resultat eller förtroendeskadorna. Vidare ska riskerna värderas utifrån sannolikheten för att det inträffar och konsekvenserna om det inträffar. Slutligen ska analyserna innehålla beslut om hur riskerna ska hanteras.

Utöver *Riktlinjer för internkontroll* som fullmäktige fastställt har det tagits fram en handbok. Handboken *Intern kontroll i praktiken – handbok/exempelsamling* är framtagen som ett stöd till tjänstemannaorganisationens arbete med den interna kontrollen.²

Handboken tydliggör nämndernas/styrelsens ansvar vad gäller den interna kontrollen. Arbetet sker enligt COSO-modellen vilken bygger på fem komponenter/perspektiv; Kontrollmiljö/förvaltningskultur, Riskanalys, Kontrollaktiviteter, Information samt Tillsyn. Handboken redogör för varje komponent samt beskriver exempel utifrån verksamheten. Det presenteras även en mall på hur internkontrollplanen skulle kunna vara utformad.

9.1.2 Attestreglemente

Kommunfullmäktige reviderade och fastställde attestreglemente med tillhörande tillämpningsanvisningar³ i maj 2016. Reglementet är indelat i åtta paragrafer, där den första paragrafen anger omfattningen av reglementet. Övriga paragrafer klarlägger ansvar, kontrollmoment, jäv, dokumentering samt rapportering. Tillämpningsanvisningarna specificerar reglementets respektive paragraf.

Ekonomikontoret har en förteckning över attestansvariga i kommunen vilken uppdateras i sin helhet vid varje årsskifte. Löpande under året kompletteras attestförteckningen med enskilda förändringar på en särskild blankett. Under hösten ska, enligt uppgift, delegationsordningen uppdateras med vilka som får skriva under blanketten med attester/attestförändringar. Idag får exempelvis enbart kommundirektören skriva under för kommunstyrelsen. Ansvariga uppger också att det finns e-fakturor från ett antal leverantörer.

9.1.3 Upphandlingspolicy

Kommunfullmäktige fastställde under hösten år 2011 en *Upphandlingspolicy*⁴ med tillhörande *Tillämpningsanvisningar för upphandling i Järfälla kommun*.

Upphandlingspolicyen ska enligt fastställt dokument säkerställa att kommunens upphandling av varor och tjänster sker på ett kvalitetssäkrat, kostnadseffektivt, affärsmässigt och rättvist sätt. Upphandling ska ske med helhetssyn och utifrån ett totalkostnadsperspektiv. Upphandlingspolicyen är ett styrande dokument som syftar till att främja en hållbar utveckling, bästa hushållning med kommunala medel, samt bidra till att resurser kan frigöras inom kommunens olika verksamheter. Upphandling av varor, tjänster, driftentreprenader samt bygg- och anläggningsentreprenader inom kommunen ska präglas av effektivitet och kompetens där målet är en långsiktigt god totalekonomi för hela kommunen.

² Intern kontroll i praktiken – handbok/exempelsamling, 2014-02-10

³ KF 2016-05-02 §54, Dnr Kst 2016/32

⁴ KF 2011-10-03 §122, Dnr 2011/169

2017-11-22

I *Tillämpningsanvisningar för upphandling i Järfälla kommun* beskrivs hur upphandling ska genomföras av tjänstemännen inom kommunen. Tillämpningsanvisningarna revideras vid behov av kommunstyrelsen. I anvisningarnas andra kapitel, vilket behandlar ramavtal och uppföljning, framgår att upphandlingsenheten ansvarar för uppföljning av avtalstrohet. Tillämpningsanvisningen avhandlar i ett eget avsnitt mutor och bestickning. Avsnittet redogör för att mutor och bestickning regleras i brottsbalken samt marknadsföringslagen. Vidare beskrivs när arbets- eller uppdragstagare gör sig skyldig till mutbrott respektive bestickning, avsnittet tar även upp vad som anses tillåtet respektive icke tillåtet. Även på kommunens intranät, under upphandling och inköp, finns ett dokument *Mutor och bestickning*⁵ som beskriver när man anser att man använt sig av mutor och bestickning.

I kommunstyrelsen internkontrollplan⁶ finns ett kontrollområde "Upphandling och inköp" där avtalstrohet ska följas upp. Vid senaste uppföljningen framgår att upphandlingsenheten påbörjat ett arbete med att utvärdera och följa upp stora kostnadsbärande avtal för kommunen för att säkerställa att det levererats vad som upphandlats⁷. Upphandlingsenheten arbetar även löpande med att undersöka avtalstrohet och med att undersöka att kommunens leverantörer följer ingångna avtal.

9.1.4 Representation

Kommunfullmäktige har 2017-10-20 fastställt reviderade riktlinjer för representation *Järfälla kommuns riktlinjer för representation, gåvor, m.m.*⁸

Fastställd riktlinje är uppdelad i utgångspunkt, förmåner, extern respektive intern representation, personalvård, mutor, beloppsgränser samt krav på verifikation/faktura/kvitto., I riktlinjen finns ett eget avsnitt gällande mutor " Den som mottar eller tilldelar otillbörliga förmåner kan göra sig skyldig till tagande av muta eller till givande av muta. Reglerna regleras i Brottsbalken BrB (1962:700). Det finns ingen direkt beloppsgräns som styr vad som kan anses vara en muta. Vid extern representation är det extra viktigt att beakta korruptionslagstiftningens regler om givande och tagande av mutor. Det gäller särskilt i samband med representation gentemot befintliga eller blivande leverantörer och kunder. Även gåva i efterhand som tack för väl utfört arbete, är muta."

9.1.5 Kommentarer till övergripande styrdokument

Vår samlade bedömning är att det dels i *Riktlinjer för internkontroll*, vilka är fastställda år 2013, samt dels genom *Internkontroll i praktiken – handbok/exempelsamling* är väl reglerat hur den interna kontrollen ska efterlevas.

Vi kan konstatera att samtliga nämnder/styrelsen har utarbetade internkontrollplaner. I planen redogörs för risker samt vilka konsekvenser/effekter som skulle kunna uppstå för de olika områdena/prioriteringarna.

Vi anser att internkontrollplanen ska föregås av en dokumenterad risk- och väsentlighetsanalys av verksamheternas olika delar. En sådan analys ger en bra grund för att styrelse/nämnd följer upp de mest viktiga kontrollerna utifrån väsentlighet/konsekvens

⁵ <https://intranat.jarfalla.se/stodiarbetet/upphandlingochinkop/mutorochbestickning>

⁶ KS 2015-10-12 §119, Dnr 2015/296

⁷ KS 2017-04-03 §59, Dnr 2016/603

⁸ KF 2017-10-20 §155, Dnr Kst 2017/228

2017-11-22

respektive risk/sannolikhet. I och med att det arbetas med risk- och väsentlighetsanalys i samband med framtagandet av internkontrollplanerna minskas eventuella risker att oegentligheter ska uppstå. Enligt de intervjuade beaktas oegentlighetsaspekten vid upprättande av risk- och väsentlighetsanalyser, detta genom att riskområden identifieras och på så sätt urskiljs eventuella områden där det skulle kunna uppstå oegentligheter. För att förebygga oegentligheter finns och upprättas automatiserade kontroller bland annat kopplat mot pengar. Exempelvis vid utbetalning måste finnas två personer som godkänner utbetalningen, "dubbelcheck".

Enligt vår mening är det viktigt att kommunstyrelsen och nämnderna aktivt deltar i arbetet med intern kontroll, särskilt i de risk- och väsentlighetsanalyser som görs och som ligger till grund för planerna för uppföljning och de områden som följs upp. Denna bedömning gör vi mot bakgrund av att den interna kontrollen är så pass central för styrelsens/nämndens möjlighet att få insyn i att verksamheten bedrivs ändamålsenligt. När nämnder och styrelse, som i Järfälla kommun, i det närmaste mekaniskt kontrollerar samma punkter år efter år och återanvänder en tidigare genomförd risk- och väsentlighetsanalys blir inte internkontrollen aktiv. För att nämnden/styrelsen ska kunna säkerställa att verksamheternas rutiner och kontrollsystem fungerar krävs ett aktivt internkontrollarbete där nämnden/styrelsen gör återkommande risk- och väsentlighetsanalyser och varierar sina uppföljningar. Att återanvända en flera år gammal risk- och väsentlighetsanalys är inte tillräckligt för att säkerställa en god intern kontroll. Genom att år efter år följa upp samma rutiner kan nämnden/styrelsen säkerställa att just dessa rutiner fungerar, men nämnden/styrelsen kan inte säkerställa att den interna kontrollen i övrigt fungerar. Utifrån den komplexitet som råder vad gäller statliga bidrag och markexploatering föreslår vi att dessa två områden lyfts in som kontrollområden i den interna kontrollplanen.

Vår bedömning är att de intervjuade hade en klar uppfattning om vad intern kontroll innebär. De intervjuade ansåg internkontroll som ett viktigt och bra instrument för att följa upp de processer som man inom den egna förvaltningen upplever att det finns en viss osäkerhet kring. I intervjuerna framkommer det att lagar, policys och riktlinjer utgör viktiga delar i kommunens interna kontroll. Dock har vi i denna granskning inte funnit att det gjorts någon uppföljning av huruvida dessa lagar, policydokument eller riktlinjer efterlevs eller inte. Inom en förvaltning hade ett systematiskt kvalitetsarbets dokument antagits där internkontrollen fanns med som ett avsnitt.

Attestreglemente och dess tillämpningsanvisningar utgör en viktig del i kommuners interna kontroll. Vi ser positivt på att kommunen beslutat om ett attestreglemente. Vi bedömer att det finns goda förutsättningar för en god kontroll i och med attestreglementet samt tillhörande tillämpningsanvisningars utformning. Vår bedömning är att ekonomienheten har en utarbetad rutin för att hålla attestförteckningen uppdaterad och aktuell. Vi har dock i vår granskning inte kunnat säkerställa att det sker någon systematisk kontroll i efterhand avseende efterlevnad av reglementet. Vi föreslår att kommunstyrelsen säkerställer att denna typ av risk beaktas i risk- och väsentlighetsanalysen och att om kommunstyrelsen finner området tillräckligt riskfyllt föra in det i internkontrollplanen.

Även Upphandlingspolicy och dess tillämpningsanvisningar utgör en viktig del i kommunens interna kontroll. Vi ser positivt på att kommunen beslutat om en upphandlingspolicy med tillhörande tillämpningsanvisningar.

2017-11-22

Vi kan konstatera att avtalstrohet finns som ett kontrollområde i internkontrollplanen. Avtalstrohet följs upp och rapporteras enligt stipulerat regelverk. Vi ser positivt på att avtalstroheten finns som ett kontrollområde i internkontrollplanen samt att det följs upp enligt fastställd internkontrollplan.

Vi ser även positivt på att det i Upphandlingspolicyn finns ett eget avsnitt vad gäller mutor och bestickning. På intranätet finns det även information om vad som gäller vid mutor.

Vidare konstaterar vi att det finns riktlinjer för representation. Vi har i vår granskning inte kunnat säkerställa att det sker någon systematisk kontroll i efterhand avseende efterlevnad av riktlinjerna för representation. Vi föreslår att kommunstyrelsen säkerställer att denna typ av risk beaktas i risk- och väsentlighetsanalysen och att om kommunstyrelsen finner området tillräckligt riskfyllt föra in det i internkontrollplanen. Med införandet av kontrollmoment gällande representation följer även möjligheten att upptäcka eventuella oegentligheter.

9.2 Nämndernas/styrelsens interna kontroll

9.2.1 Nämndernas/styrelsens ansvar

Nämndens ansvar för den interna kontrollen framgår av kommunallagen 6 kap 7 §.

”Nämnderna skall var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.”

Enligt *Riktlinjer för intern kontroll*⁹ med tillhörande tillämpningsanvisningar *Intern kontroll i praktiken – handbok/exempelsamling*¹⁰ ska nämnder/styrelse:

- upprätta och fastställa en intern kontrollplan.
- genomföra/åtgärda/kontrollera på det sätt och med den frekvens som beskrivs i planen.
- åiterrapportera till nämnd/styrelse i den omfattning som fastställts i internkontrollplanen. Vid upptäckta brister ska förslag på åtgärd lämnas.

Respektive nämnd ska rapportera resultatet av uppföljningen av den interna kontrollen till kommunstyrelsen. Rapporten ska innehålla en beskrivning av omfattningen av nämndens uppföljning, utfallet och eventuellt vidtagna åtgärder.

9.2.2 Risk- och väsentlighetsanalys

Risk- och väsentlighetsanalys ska enligt *Intern kontroll i praktiken – handbok/exempelsamling*¹¹ bygga på en risk- och väsentlighetsbedömning. Vilka risker och hot finns? Hur troligt är det att dessa förekommer och hur allvarligt bedöms konsekvenserna för förtroende, verksamheten och ekonomin? Handboken lyfter ett antal riskgrupper som med fördel kan beaktas i analysen; omvärldsrisker, finansiella risker, legala risker/efterlevande risker, verksamhetsrisker, risker i finansiell rapportering/redovisningsrisker, risker för förtroendeskada samt IT-/och informationssäkerhetsrisker.

⁹ KF 2013-11-04 §129, Dnr 2013/211

¹⁰ Intern kontroll i praktiken – handbok/exempelsamling, 2014-02-10

¹¹ Intern kontroll i praktiken – handbok/exempelsamling, 2014-02-10

2017-11-22

Vidare beskrivs stegvis hur arbetet med att komma fram till vilka områden som ska ingå i internkontrollplanen arbetas fram. Steg 1, Riksinventering; steg 2, Värdering och prioritering av risker; steg 3, Riskhantering; steg 4, Upprättande av förslag på internkontrollplan; steg 5, Åtgärder och kontroller genomförs; steg 6, Återrapportering samt det sista steget 7, Nämndernas rapporteringsskyldighet.

9.2.3 Plan för uppföljning av intern kontroll

Enligt stipulerat regelverk ska nämnder och bolagsstyrelse anta en särskild plan för uppföljning av den interna kontrollen i samband med mål- och budgetarbetet. Internkontrollplanerna ska tillsammans med risk- och väsentlighetsanalyserna överlämnas till kommunstyrelsen. Planen ska minst innehålla följande information:

- Vilka områden/processer/rutiner som ska kontrolleras och vilka kontrollmoment som ska genomföras
- Omfattningen av uppföljningen (metod och frekvens)
- Vem som ansvarar för att utföra uppföljningen
- Till vem uppföljningen ska rapporteras
- När och hur rapportering ska ske
- Genomförd riskbedömning

9.3 Sammanställning nämnder/styrelse

I nedanstående tabell redogörs för om nämnderna planerat och beslutat om internkontrollplan för år 2016 och 2017 samt om beslutet föregåtts av nämnden dokumenterad bedömning utifrån väsentlighet och risk. Vi har också granskat om nämnden följt upp internkontrollplanen i verksamhetsberättelse år 2016.

	Finns upprättad riskanalys 2016, 2017	Beslut om internkontrollplan 2016, 2017	Uppföljning av internkontrollplan i verksamhetsberättelse 2016
Kommunstyrelse	JA KST 2015-10-12 §119 Dnr 2015/296	JA KST 2015-10-12 §119 Dnr 2015/296	JA KST 2017-04-03 §59 Dnr 2016/603
Barn- och ungdomsnämnd	JA BUN 2015-06-04 §48 Dnr 2015/159	JA BUN 2015-06-04 §48 Dnr 2015/159	JA BUN 2017-02-23 §4 Dnr 2017/88
Kompetensnämnd	JA KON 2015-06-03 §45 Dnr 2015/57	JA KON 2015-06-03 §45 Dnr 2015/57	Delvis KON 2017-02-15 §8 Dnr 2017/29 Enligt antagen internkontrollplan skall tio områden vara föremål för internkontroll-

Järfälla kommun

Granskning av intern kontroll

2017-11-22

			granskning. I <i>Bokslut och verksamhetsuppföljning 2016</i> har tre områden kontrollerats. Ytterligare tre områden står uttryckligen att de ska redovisas 2017. Det saknas information om fyra kontrollområden. I uppföljningen finns ytterligare ett område (biljournal) som ska redovisas 2017, detta område fanns inte med i antagen internkontrollplan.
Kultur-, demokrati- och fritidsnämnd	JA KDN 2015-05-27 §46 Dnr 2015/94	JA KDN 2015-05-27 §46 Dnr 2015/94	Delvis KDN 2017-02-21 §6 Dnr 2017/24 Av <i>Bokslut och verksamhetsberättelse 2016</i> framgår ett avsnitt om internkontroll. Avsnittet innehåller inga uppgifter på omfattningen av nämndens uppföljning, utfall eller ev. vidtagna åtgärder.
Socialnämnd	JA SON 2016-12-15 §141 Dnr 2016/493	JA SON 2016-12-15 §141 Dnr 2016/493	JA SON 2017-02-23 §6 Dnr 2017/18
Familjerättsnämnd	JA FAM 2015-06-03 §23 Dnr 2015/21 FAM 2016-12-07 §123 Dnr 2016/40	JA FAM 2015-06-03 §23 Dnr 2015/21 FAM 2016-12-07 §123 Dnr 2016/40	Delvis FAM 2017-02-01 §137 Dnr 2017/3 Av familjerättens <i>Verksamhetsberättelse 2016</i> framgår av avsnittet intern kontroll "Samtliga för familjerättens tillämpliga delområden har under 2016 följts upp och bedöms såsom tillfredsställande". Däremot framgår inte uppgifter på omfattningen av nämndens uppföljning, utfall eller ev. vidtagna åtgärder.
Teknisk nämnd	JA TEN 2015-06-02 §55 Dnr 2015/329	JA TEN 2015-06-02 §55 Dnr 2015/329	Delvis TEN 2017-02-23 §4 Dnr 2017/64 Det finns fastslaget nio stycken prioriterade mål/områden. I <i>Verksamhetsberättelse 2016</i> har två av de nio prioriterade områdena följts upp.
Miljö- och bygglovsnämnd	JA MBN 2015-06-30 §79 Dnr 2015-170	JA MBN 2015-06-30 §79 Dnr 2015-170	Delvis MBN 2017-02-21 §18 Dnr 2015-170 I <i>Verksamhetsberättelse och årsbokslut 2016</i> uppger nämnden att det identifierats

			sju risker och att alla sju fallen är åtgärdade. Närmare uppgifter på omfattningen av nämndens uppföljning, utfall eller ev. vidtagna åtgärder saknas. Av antagen internkontrollplan framgår även att det finns åtta prioriterade områden.
Sammanställning	8 av 8	8 av 8	3 Ja/5 Delvis

Av fastslagen *Riktlinjer för intern kontroll* framgår att förvaltningschefen/VD är skyldig att löpande rapportera till nämnden/styrelsen hur den interna kontrollen fungerar. Förvaltningschef/VD svarar därmed för att minst en gång om året skriftligen rapportera till nämnd eller styrelse och ge en samlad bedömning om hur den interna kontrollen fungerar.

9.4 Kommunstyrelsens övergripande ansvar

Kommunstyrelsen ansvarar för att en samlad bedömning av den interna kontrollen i kommunen görs. Kommunstyrelsen ska utifrån nämnders och styrelsers uppföljningsrapporter utvärdera kommunens samlade system för intern kontroll, och i de fall förbättringar krävs besluta om sådana.¹² Den samlade bedömningen ingår i årsredovisningen som överlämnas av kommunstyrelsen till kommunfullmäktige.

I *Järfälla kommun Årsredovisning 2016*¹³ redogörs för uppföljning av kommunens interna kontroll. Där framgår bland annat att läsa "Årets uppföljning visar att arbetet med internkontrollplanen behöver utvecklas och systematiseras" samt att "Nämnderna har följt upp sina internkontrollplaner och återrapporterat resultatet av uppföljningen till kommunstyrelsen i sina verksamhetsberättelser."

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att det finns en tillfredsställande intern kontroll. I detta ansvar ligger ett ansvar för att en internkontrollorganisation upprättas inom kommunens samlade verksamhet samt att se till att den utvecklas utifrån kommunens kontrollbehov.¹⁴

Ekonomienheten har i sin nybildade centrala controllerenhet rekryterat med fokus på att ansvara för den interna kontrollen. Utöver planering av kompetensutveckling till berörda ska även arbetet med internkontroll digitaliseras. Enligt årsredovisningen kommer det under 2017 implementeras en modul i kommunens beslutsstöd för att stödja förvaltningarnas hantering och arbete med uppföljning av den interna kontrollen. Målet enligt årsredovisningen är att på ett systematiskt och transparent sätt följa upp effekterna och förbättringsmålen av nämnderna i arbetet med internkontroll.

9.4.1 Kommunstyrelsens arbete med internkontroll

Kommunstyrelseförvaltningen lägger fram ett förslag till internkontrollplan till kommunstyrelsen i samband med ärendet om detaljbudget. I förslaget ingår en riskbedömning. Varje nämnd är ansvarig för den interna kontrollen så de gör detsamma.

¹² KF 2017-04-08 §61, Dnr 2017/86 sid 13

¹³ KF 2017-04-08 §61, Dnr 2017/86

¹⁴ KF 2013-11-04 §129, Dnr 2013/211

9.5 Kommentarer till nämndernas/styrelsens ansvar

Syftet med uppföljning av den interna kontrollen är att ge kommunstyrelsen och nämnderna ett underlag för att bedöma om kontrollerna fungerar effektivt i verksamheterna, dvs. om den interna kontrollen är tillräcklig. Det är därför viktigt att välja ut kontroller som ger styrelse och nämnder det underlag som de behöver för att bedöma de mest väsentliga verksamheterna. Utöver nämnds-/styrelse egna identifierade kontrollområdena föreslår vi att kommunstyrelsen även väljer ut gemensamma kontrollområden som gäller för samtliga nämnder/styrelsen.

Av *Riktlinjer för internkontroll* som fullmäktige fastställt samt *Intern kontroll i praktiken – handbok/exempelsamling* framgår att den interna styrningen och kontrollen systematiskt och regelbundet ska följas upp och bedömas. Nämnden/styrelsen ska årligen besluta om de bedömer att den interna kontrollen är tillräcklig.

Enligt stipulerat regelverk ska nämnder och bolagsstyrelse anta en särskild plan för uppföljning av den interna kontrollen i samband med mål- och budgetarbetet. För år 2016 konstaterar vi att alla åtta nämnder/styrelsen beslutat om en internkontrollplan samt att alla åtta även hade bedömt risk- och väsentlighet. Internkontrollplanerna ska tillsammans med risk- och väsentlighetsanalyserna överlämnas till kommunstyrelsen. I de internkontrollplaner som lämnas till kommunstyrelsen finns en risk- och väsentlighetsbedömning av de prioriterade områdena. Däremot har vi i vår granskning inte funnit att det överlämnats någon risk- och väsentlighetsanalys över alla identifierade områdena som varit aktuella vid framarbetandet av risk- och väsentlighetsanalyserna. Vi uppmanar kommunstyrelsen att, enligt stipulerat regelverk, inhämta fullständiga risk- och väsentlighetsanalyser vid antagande av internkontrollplaner.

Vidare konstaterar vi att av dessa åtta nämnder/styrelse har kommunstyrelsen, barn- och ungdomsnämnden samt socialnämnden följt upp enligt stipulerat regelverk samt antagen internkontrollplan. Övriga fem har delvis följt upp internkontrollplanerna.

- Kompetensnämnden hade tio antagna kontrollområden varav tre områden följts upp samt att ytterligare tre områden avses att följas upp år 2017. Resterande fyra områden berörs inte. Utöver dessa områden fanns ytterligare ett område (biljournal) som inte ingick i den antagna internkontrollplanen som ska följas upp år 2017.
- Av kultur-, demokrati- och fritidsnämndens verksamhetsberättelse 2016 framgår ett avsnitt om internkontroll. Avsnittet innehåller inga uppgifter på omfattningen av nämndens uppföljning, utfall eller eventuellt vidtagna åtgärder. Ingen bedömning om kontrollområdena har genomförts.
- I familjerättsnämndens verksamhetsberättelse 2016 framgår av avsnittet intern kontroll "Samtliga för familjerättens tillämpliga delområden har under 2016 följts upp och bedöms såsom tillfredsställande". Däremot framgår inte uppgifter på omfattningen av nämndens uppföljning, utfall eller ev. vidtagna åtgärder.
- I tekniska nämndens internkontrollplan finns fastslaget nio stycken prioriterade mål/områden. I verksamhetsberättelse 2016 har två av dessa följts upp.
- Av verksamhetsberättelse och årsbokslut 2016 för miljö- och byggnämnden uppger nämnden att det identifierats sju risker och att alla sju är åtgärdade. Närmare

2017-11-22

uppgifter på omfattningen av nämndens uppföljning, utfall eller ev. vidtagna åtgärder saknas. Av antagen internkontrollplan framgår även att det finns åtta prioriterade områden.

Alla nämnder har år 2015 antagit en internkontrollplan som sträcker sig över perioden 2016-2017. Familjerättsnämnden tog ett nytt beslut vad gäller internkontrollplanen för år 2017. Vi anser att det krävs ett aktivt arbete med internkontroll, internkontrollplan är ett levande dokument och bör revideras och antas årligen. Vår rekommendation är att internkontrollplanerna revideras och antas årligen.

Vår samlade bedömning är att regelverket för intern kontroll är tydligt men att det inte fullt ut tillämpas på ett ändamålsenligt sätt. Då merparten av nämnder/styrelse (fem av åtta) inte följt upp och rapporterat den interna kontrollen enligt fastslagna "Riktlinjer för intern kontroll" med tillhörande tillämpningsanvisningar *Intern kontroll i praktiken – handbok/exempelsamling* rekommenderar vi kommunstyrelsen att agera utifrån sitt uppsikts- och samordningsansvar och arbeta för att uppföljning sker i enlighet med fastställda riktlinjer. Av de intervjuade bedömde någon att de generellt behövde bli bättre på uppföljning.

Vi ser positivt på att det, enligt uppgift, rekryterats medarbetare och att det finns resurser med fokus på internkontroll. Vidare är vi positiva till att det planeras göra insatser för kompetensutveckling vad gäller intern kontroll.

Vi konstaterar att det i årsredovisningen 2016 framgår att arbetet med internkontroll behöver utvecklas och systematiseras. Detta arbete har, enligt uppgift, påbörjats bland annat med digitalisering, även detta ser vi som positivt.

Vi kan konstatera att kommunstyrelsen i enlighet med fastställda *Riktlinjer för intern kontroll* i årsredovisningen beskriver en samlad bedömning av nämnder och styrelses uppföljningsrapporter för intern kontroll.

Vi konstaterar att det vid framarbetande av kontrollområden tas hänsyn till eventuella risker som framkommit i risk- och väsentlighetsanalysen. Dessa lyfts in i internkontrollplanen som kontrollområden. Framtagande av internkontrollplan genomförs via systematiskt arbete. Dock anser vissa att det är svårt att prioritera/skatta mellan de olika framarbetade områdena. Nedan följer i kortfattad form en förvaltnings arbetsgång med den interna kontrollen. 1. Arbetet börjar med att följa upp föregående år, om det finns behov att ta med något kontrollområde även kommande år. 2. Därefter aggregeras alla enheters (ca 25 stycken) risk- och väsentlighetsanalyser till förvaltningsnivå. 3. Utifrån risk- och väsentlighetsanalysen prioriteras kontrollområden för kommande period. Vi noterar dock att detta inte dokumenteras och överlämnas till kommunstyrelsen i enlighet med antagna riktlinjer. Vi uppmanar kommunstyrelsen att, enligt stipulerat regelverk, inhämta fullständiga risk- och väsentlighetsanalyser vid antagande av internkontrollplaner.

Vi noterar att det finns en delad bild om målens inverkan på valen av kontrollområden i internkontrollplanerna. Någon av de intervjuade ansåg att målen kopplades till internkontrollplanen vad gäller kvalitén. Om det finns risk att man inte kan uppnå de satta kvalitetsmålen bör det komma fram i arbetet med riskanalyser och därmed tas med i internkontrollplanen som ett kontrollområde. Någon annan ansåg att målen fångades och följdes upp med oerhörd noggrannhet utanför internkontrollplanen. En bild som framkom av de intervjuade var att nämnderna i samband med budgetarbetet lämnar riskanalyser för verksamheten kopplade till målen i sitt budgetdokument.

Järfälla kommun

Granskning av intern kontroll

2017-11-22

Vår bedömning är att arbetet med den interna kontrollen behöver fortsätta att utvecklas. I arbetet med internkontrollplan för år 2018 beskrivs av de intervjuade att de utvecklat arbetet med intern kontroll än mer. En av förvaltningarna har utvecklat internkontrollplanen med att även innefatta varför de inte kontrollerar vissa områden, detta efter dialog med politiken. En annan förvaltning nämner att politiken inte är involverad i framtagandet av risk- och väsentlighetsanalys eller internkontrollplan. Då det är politikerna som är ansvariga för verksamheten och den interna kontrollen är det oerhört centralt att de har kontroll på att verksamheten bedrivs i enlighet med fullmäktiges mål, lagstiftning och interna styrdokument. Ur det perspektivet bör politikerna i högre utsträckning vara involverade vad gäller den interna kontrollen, inte minst risk- och väsentlighetsanalysen - att välja ut vilka kontroller som ska genomföras för att säkerställa att verksamheten bedrivs ändamålsenligt.

Arbetet med internkontroll har, enligt de intervjuade, varit "en lärprocess" där man nu anser sig börjat hitta former för en god intern kontroll. Vidare framkom att kommunstyrelseförvaltningen har påbörjat arbetet med att se över och förbättra arbetet med intern kontroll. Det handlar främst om styrning och samordning med riktlinjer och anvisningar så att Järfälla kommun ska få en bättre helhetsbild utifrån kommunstyrelsens roll att leda, samordna och ha uppsikt.

Det framkom även att man under löpande år gör stickprovskontroller på områden som inte finns med i internkontrollplanen. Ett exempel är skolpengen, vid kontroller upptäcktes att elever inte går på skolan.

KPMG som ovan

Camilla Strömbäck
Kommunal yrkesrevisor

Andreas Wendin
Kommunal yrkesrevisor

Bo Ädel
Certifierad kommunal revisor och kundansvarig